

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת **ארבע כנפות** 131

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-90,000 עותקים

"וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה"

לעמוד בנסיון העוני

מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

שום איש! מלבד שנתברך בכל, קראו הקב"ה: "אֲכַרְהֶם אֲהַבִּי" (ישעיה מא) ובכל זאת אמר: "וְאֲנֹכִי עֹפֵר וְנֹאפֵר". וביותר מה שאמרו חז"ל: "זכור הייתי ראוי להיות עפר ע"י המלכים ואפר ע"י נמרוד לולי רחמין אשר עמדו לי" (רש"י בראשית יח כז).

זהירות מפילה

הרבה בעלי מדרגות עלולים ליפול ממדרגתם ורבים חללים נפלו מסיבת עלייתם לגדולה (עיין סדור הגר"א ז"ל בתפילת רגלים) יש אדם שתורה נתנה לו במתנה ואינו עובר על שום דקדוק דרבנן, רק שהגביה עצמו - אז הקב"ה משפילו. ותמך יסודו על הגמ' נדרים: מאי דכתיב: "בְּמַשְׁעֲנֹתֶם וּמִמְדַבְּרֵי מִתְּנָה וּמִמְתַּנְהָ נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל בְּמוֹת וּמִבְּמוֹת הַגִּיאֵי אֲשֶׁר בְּשֶׁדֶה מוֹאֵב" (במדבר כא) כיון שעושה אדם את עצמו כמדבר שהוא מופקר לכל, תורה ניתנה לו במתנה, שנאמר: "וּמִמְדַבְּרֵי מִתְּנָה" וכיון שניתנה לו במתנה, נחלו א-ל, שנאמר: "וּמִמְתַּנְהָ נַחֲלִיאֵל" וכיון שנחלו א-ל עולה לגדולה, שנאמר: "וּמִנַּחֲלִיאֵל בְּמוֹת" ואם הגביה עצמו, הקדוש ברוך הוא משפילו, שנאמר: "וּמִבְּמוֹת הַגִּיאֵי" (נדרים נה:). חנוך כזה להיות ענותן ואינו מחזיק טובה לנפשיה, קבל יעקב אבינו

בשעה שנולד היה במצב של בן מלך. וכה נתגדל במצב של שלוה בבית הוריו; 'שהיו אומרים: זבל פרדותיו של יצחק ולא כספו וזהבו של אבימלך' (רש"י

"וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה" ר' שמואל בר נחמן פתח: "שיר למעלות אֲשָׁא עֵינֵי אֵל הַהָרִים מֵאֵין יְבֵא עֲזָרִי" (תהילים קכא)... אליעזר בשעה שהלך להביא את רבקה, מה כתיב ביה? "וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֲשָׂרָה גְמָלִים מִגְּמְלֵי אֲדָנָיו וַיֵּלֶךְ וְכָל טוֹב אֲדָנָיו בְּיָדוֹ" (בראשית כד) ואני לא נזם אחד ולא צמיד אחד! חזר ואמר: מה אנא מוכיד סברי מן בריי, (מה אני מאבד תקותי מן בוראי) חס ושלום, לית אנא (אין אני) מוכיד סברי מן בריי, אלא "עֲזָרִי מֵעַם ה' עֲשָׂה שְׂמִים וְאֲרָץ" (תהילים קכא) (בר"ר סח).

ברור שישראל סבא לא הצטער על הנזמים והצמידים, כי הלא אף לאחר שנתראה הקב"ה אליו בחרן ומבטיחו לנחול את הארץ, בכל זה לא עלה על לבו לבקש אושר ועושר, רק בקש "לֶחֶם לֶאֱכֹל וּכְגֹד לְלִבְשׁ" (בראשית כח כ) שהוא חיי הסתפקות.

וכפי שמבואר בתנא דבי אליהו איתא: "וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב מִכְּרָה כִּיּוֹם אֶת בְּכֻרְתְּךָ לִי" (בראשית כה) 'כשם שהיינו אומרים בבטן. באותה שעה נטל עשו בחלקו העוה"ו ויעקב נטל בחלקו העוה"ב' (תנא דבי אליהו זוטא יט).

נסיון העוני של יעקב

אמנם צערו של יעקב היה, כשכיל שער עכשיו לא התחנך בנסיון העוני. כי

'גנזי המלך' מציג שאלות מעשיות שיש להן מענה בדפים הנלמדים במסגרת 'הדף היומי', עם ביאור 'חברותא'. למותר לציין שאין לסמוך על הנאמר בו לפסיקת הלכה

שו"ת חברותא

האם מותר לשבת על אבן ביום טוב?

עצמו מהשמוש בהם בשבת. וכגון: כלי עץ ביום טוב, שהאדם מקצה אותם מהשמוש בהם לצורך הבערה ביום טוב, כי הוא חושב לעשות בהם שמוש אחר, לא שמוש של הבערה - בכך נחלקו רבי יהודה ורבי שמעון. רבי יהודה 'אית ליה מוקצה' וסבור שהאדם מקצה אותם בדעתו מהשמוש בהם ומכאן הקצאת האדם הם נאסרים בשמוש. ואילו רבי שמעון סובר, אין האדם מקצה אותם לגמרי מדעתו לשמוש של הבערה ולכן אין הם נאסרים באיסור מוקצה לשמוש.

מוקצה ללא חשש טלטול

ומכאן יש לנו לדון: האם מותר לו לאדם לשבת על אבן כבדה בשבת, שאין בה חשש טלטול וכאשר ברור הדבר שאבן היא מוקצה? יסוד השאלה הוא, האם כל דבר מוקצה אסור בכל שמוש שהוא ולכן אסור לשבת על אבן בשבת, או שמא, רק דבר שהוא מוקצה משום שהאדם יעדו לשמוש מסוים הרי הוא אסור בשמוש אחר משום מוקצה, אך דבר שלא היתה דעתו של האדם עליו לשמוש אחר, כגון: אבן, אין איסור

של שמוש בצורת ישיבה עליה.

בדין הזה דנו רבות רבותינו האחרונים: המגן אברהם (סימן שח ס"ק מא) התיר. ואילו רבי עקיבא איגר בסימן שכ"ה תמה עליו מדברי הרשב"א האוסר לסמוך את כרעי המטה, בדבר מוקצה. ועיין בקהילות יעקב (ביתא סימן ד), שישב את קושיתו והתיר. ■

חל עליהם איסור מוקצה.

המוקצים מצד עצמם

וכאן עלינו להבהיר את יסוד המחלוקת הזאת המופיעה פעמים רבות במסכת ביצה.

כיצד יתכן, שרבי שמעון 'לית ליה מוקצה'? דהיינו: שאין הוא סבור את דין המוקצה!! והרי ברור הדבר שיש דין מוקצה, שהרי כבר בזמן דוד ושלמה, כאשר נפטר דוד המלך בשבת, שלח שלמה המלך לשאול את החכמים כיצד לנהוג בגופת דוד אביו המוטלת בחמה, לפי שאדם מת הוא בגדר מוקצה ואי אפשר לטלטלו בשבת (שבת לא:).

מערכת 'חברותא' מיוחדת ל'גנזי המלך'

מסכת ביצה לב:

שאלה: האם מותר להשתמש בדבר מוקצה בשבת או ביום טוב, מבלי לטלטלו, כגון: לשבת על אבן?

תשובה: שנינו בדף לב. שתי ברייתות. באחת מהן נאמר: שאין מסיקים את האש ביום טוב לא בכלים (העשויים מעץ) ולא בשברי כלים. ואילו בברייתא השניה נאמר: להיפך, שמותר להסיק את האש ביום טוב בין בכלים ובין בשברי כלים.

ומבאר הגמרא: ששתי הברייתות

הללו חלוקות במחלוקת של רבי יהודה ורבי שמעון. לפי רבי יהודה, אשר 'אית ליה מוקצה' (הסבור שיש דין מוקצה) אסור להבעירם ביום טוב. ואילו לפי רבי שמעון אשר 'לית ליה מוקצה' (הסבור שאין דין מוקצה) מותר להבעירם.

המחלוקת היא בשמוש בכלי העץ לצורך הסקת התנור ביום טוב וזאת אפילו מבלי לטלטל את העצים.

וביאור הדברים הוא: שאכן לדברי הכל נוהג איסור מוקצה, בין בטלטול ובין בשמוש.

אלא, במה דברים אמורים? בדבר שהוא מוקצה מצד עצמו, כגון מת, או כגון אבן, שהם מוקצים מצד עצמם, לפי שאין בהם כל שמוש. אך דבר אוכל, או כלי, שיש בהם שמוש, אין הם מוקצים מצד עצמם. אלא לפעמים האדם מקצה

לדברי הכל; נכלל באיסור מוקצה גם איסור של השתמשות. ולכן, אם היו כלי העץ הללו אסורים מדין מוקצה, היה אסור להבעירם ביום טוב, על אף שהבערת אש לצורך אוכל נפש מותרת ביום טוב, אלא כיון שחל עליהם איסור מוקצה להשתמשות, אי אפשר להבעירם. אך נחלקו רבי שמעון ורבי יהודה אם בכלל

רמז

"וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיִּלֶן שָׁם"

התפילות שהאבות תקנו מרומזות בשמותיהם

המאור, אומר: שהתפילות מרומזות באות השניה של שמותיהם של האבות, כל אחד ותפילתו הוא. האות השניה באברהם היא ב' ומרמזת על תפילת הבקר.

האות השניה ביצחק היא צ' רמז לתפילת הצהריים.

האות השניה ביעקב היא ע' רמז

לתפילת הערב. ■

לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו" (תהילים קב א) יעקב תיקן תפילת ערבית, שנאמר: "וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיִּלֶן שָׁם" ואין פגיעה, אלא תפילה, שנאמר: וְאַתָּה אֵל תִּתְפַּלֵּל בְּעַד הָעַם הַזֶּה וְאֵל תִּשָּׂא בְעַדָם רִנָּה וּתְפַלֶּה וְאֵל תִּפְגַּע בֵּי" (ירמיה ז טז). (ברכות כו):

רבי יצחק אבוהב זצ"ל, בעל מנורת

רבי יוסי ברבי חנינא אומר: תפילות אבות תקנום. אברהם תיקן את תפילת שחרית, שנאמר: "וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בְּבֹקֶר אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמַד שָׁם אֶת פְּנֵי ה'" (בראשית יט כז) ואין עמידה, אלא תפילה, שנאמר: "וַיַּעֲמֵד פִּינְחָס וַיִּפְלֵל" (תהילים קו ל) יצחק תיקן את תפילת מנחה, שנאמר: "וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בִּשְׂדֵה לְפָנֹת עָרֶב" (בראשית כד ג) ואין שיחה אלא תפילה, שנאמר: "תְּפִלָּה

עלי הגיון

"וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם"

שלושת הפעמים שנאמר: "מקום" הם כנגד שלשת בתי המקדש

על פי האברכנאל ורבנו בחיי

"וַיִּשְׁכַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם" - זהו בית המקדש השני שלא תהיינה שם כל מתנות ה' בשלמות רק "מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם".

"וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא" (בראשית כח יא) - זהו בית המקדש השלישי שעתיד להבנות, אי"ה, שבו תהיה המנוחה והנחלה האמיתית כנאמר: "וַיִּשְׁכַּבְתֶּם וְאִין

מְחֻרָד" (ויקרא פרק כו ו) ■

שלוש פעמים נאמר כאן "מקום" - "וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם", "וַיִּשְׁכַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם". לפי שעתידים להיות שלשה בתים באותו המקום והם: בית המקדש שבנה שלמה המלך, בית המקדש השני שבנו עולי כבל והבית השלישי אשר עתיד להבנות.

"וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשְּׁמֶשׁ" - זהו בית המקדש הראשון שנחרב.

הלכה

"לֹא יַעֲשֶׂה כֵן בַּמָּקוֹמֵנוּ"

הלכות שנתקבלו על פי דברי לבן ובלעם

אומר בעל ה'תוספת ברכה': הלכות רבות של חז"ל נסמכות על לבן וגם על בלעם. ממה שאמר בלעם "וְיָדַם הַלְּלִים יִשְׁתָּה" (במדבר כג כד) למדו במסכת חולין (לו). 'פֶּרֶט לְדָם הַקְּלוּחַ שְׂאִינוּ מְכַשֵּׁיר אֶת הַזֹּרְעִים'.

מדבריו: "וַיִּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשֹׁבְטָיו" (במדבר כד ב) למדו במסכת בבא בתרא (דף ס). שהיזק ראייה נקרא היזק.

כמו כן אנו פותחים מידי יום את תפילת שחרית ב'מה טובו אהליך יעקב' שאמר בלעם.

אפילו הפסוקים של 'מלכויות' בתפילת מוסף של ראש השנה לקוחים ממנו - "לֹא הִבִּיט אָנוּן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עֲמֹל בְּיִשְׂרָאֵל" (במדבר כג).

ובמסכת ברכות (יב). נאמר שרצו לקבוע את פרשת בלק בקריאת שמע. מכאן רואים שחכמי ישראל לא הקפידו על מקורם של הדברים ומי אמר אותם ונקטו את הכלל של; 'קבל האמת ממי שאמרו'. ■

במסכת קדושין (דף נב). בתוספות מובא בשם רבנו תם: שהונחה לפניו שאלה על אחד שאמר לחברו: 'בתך מקודשת לי' ויש לו כמה בנות והוא לא נקב בשם. מי מהן מקודשת?

פסק רבנו תם שיש להניח שנתכוון לבכירה, שהרי נאמר: "וַיֹּאמֶר לְבֶן לֹא יַעֲשֶׂה כֵן בַּמָּקוֹמֵנוּ לְתַת הַצְּעִירָה לְפָנֵי הַבְּכִירָה" (בראשית כט כו).

רואים אנו שההלכה בענין זה נקבעת על פי דברי לבן. גם בירושלמי, מסכת מועד קטן, נאמר: שהדין הוא ש'אין מערבבין שמחה בשמחה' וגם הלכה זו מסתמכת על דברי לבן שאמר: "מֵלֵא שְׂבַע זֹאת וְנִתְּנָה לָהּ גַם אֶת זֹאת" (בראשית כט כז).

במסכת כלה יש הלכה נוספת האומרת: 'מנין לברכת חתנים מהתורה? שנאמר: "וַיִּבְרְכוּ אֶת רַבֵּקָה" (בראשית כד ט). גם נוסח הברכה שנוהגים לברך את הכלה לפני החופה, הוא מה שאמר לבן: "אֲחַתְּנִי אֶת הַיְי לְאֵלֵי רַבֵּקָה" (בראשית כד ט).

פרשת 'ויצא'

"וַנִּתֵּן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבִגְד לְלַבֵּשׁ"

"לֶחֶם לֶאֱכֹל" הַכּוֹנֵה לְאִשָּׁה "וּבִגְד לְלַבֵּשׁ" הַכּוֹנֵה לְיֻלְדִים טוֹבִים

אשתו כיצד העז להופיע לפניו הראשונה ביניהם עם חולצה שאינה מכובסת ומגוהצת?...

משפחה הגיעה אל ה'חזון איש' להתלונן על שכניהם שלא היו מיודדים אתם, בלשון המעטה וכשהחלו עסקי השידוכים במשפחה והשדכנים והמקורבים היו מבררים אצל השכנים על אותה משפחה, ניתן לתאר מה היתה תשובתם... שאלה המשפחה את ה'חזון איש':

"האם לעבור דירה?" ענה להם ה'חזון איש': "כל שדוך שהם 'מקלקלים' - הרי זה אות וסימן כי אין זה הזיווג מן השמים. דעו לכם; שכאשר יגיע השדוך האמיתי, לא ישאלו את אותם השכנים... וכך היה!"

הביאה אלף עבדים ואלף שפחות וזיווגן זה לזה. אמרה להם: "פלוני ישא פלונית ופלונית תנשא לפלוני". כיון שנכנסו עמהן כלילה נפלה קטטה ביניהן ועמדו

הרה"ג שלמה לוינשטיין
מיוחד ל'גנזי המלך'

"ויצא יעקב... וילך חרנה" (בראשית כח')

חז"ל מספרים: כי אליפז, בנו של עשו, ברצונו לקיים מצות כבוד אב בקש להרוג את יעקב אבינו בדרך לחרן. אמר אליפז ליעקב: 'אבא צינן יעקב אבינו את להט המצוה של אליפז באומרו כי קיימת ירושה מזמן סבא אברהם של גלות ארבע מאות שנה במצרים. 'תחליט', אמר יעקב אבינו לאליפז: 'עליך להחליט, או אני, או אתה, נכללים בגזירה ההיא... אם אפגע - הגזירה תפול עליך'.

לבסוף שכנע יעקב את אליפז לטול את כספו ומאחר ו'עני חשוב כמת' הרי שקיים את מצות כבוד האב...

זאת הסבה שיעקב הגיע לחרן בחוסר כל. נשא יעקב את עיניו בתפילה: "שיר למעלות אשא עיני אל הקרים מאין יבא עזרי" (תהילים קכא א) "אל הקרים" - מבאר המדרש: 'אל ההורים למלפני ולמעבדני' (מ"ר בראשית סח ב). יעקב נזכר כי כשסבא אברהם שלח את אליעזר, הוא נשא עמו עשרה גמלים טעונים זהב ואני מגיע לכאן ללא רכוש כלל ואיך אמצא שדוך?!

אבל באמת אסור לי לאבד את בטחוני ותקותי מבוראי, כי; "עזרי מעם ד' עשה שמים וָאָרֶץ" (תהילים פס ב). בהמשך המדרש: מובא הספור הידוע על אותה מטרוניתא (במדבר רבה ג) 'שאלה מטרוונה אחת לרבי יוסי בן חלפתא אמרה לו: "הכל מודים שבששת ימים ברא אלקים את העולם, מששה ולכאן, מהו עושה?... כך אמר לה: "מזווג בעולמו זווגים ואומר: פלוני ישא פלונית ופלונית תנשא לפלוני ומושיבן בבתיהן". אמרה לו: "יכולה אני לזווג אלף ביום אחד". שתק רבי יוסי והלך לו. מה עשתה,

והכו אלו את אלו. לבקר הלכו אצלה, דין רישיה (זה ראשו) פצוע ודין ידיה (זה ידו) פצוע. שלחה בשביל רבי יוסי וספרה לו המעשה, אמר לה: "אם הדבר הזה קל הוא בעיניך, קשה לפני המקום כקריעת ים סוף..." (מ"ר בראשית סח ד).

אומר ה'כרם חמד': יעקב אבינו הגיע לחרן ללא רכוש, אמר: כיצד אעשה שדוך? אבל אז נזכר כי מי ש'מזווג זיווגים' הוא ד' בלבד ומה נפקא מינה, אם יש לי כסף, או לא?

סיפר לי תלמיד חכם: כי כשהיה תלמיד בישיבה, לא היה מחליף את כותנתו אלא פעם בשבוע, כי אמו היתה חלשה ולא רצה להטריחה... כשהיה בעסקי השידוכין לא ראה ברכה בעמלו והלך אל הצדיק, רבי מרדכי שרעבי, להיוועץ בו ולהתברך ממנו. אמר לו: דע לך כי בהגיע הזיווג שלך, גם אם תהא חגור בשק - הוא יתקיים ויצא לפועל! בעקבות זאת החליט כי בהצעת השדוך הבאה לא יחליף את חולצתו לחולצה נקיה ומגוהצת... ואכן לפגישה הבאה הופיע עם חולצתו הבלויה ובפגישה זו הכיר את אשתו לעתיד... ואכן, זמן מה לאחר החתונה שאלה

"ויאמר מה נזרא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים" (בראשית כח יז)

אומר רש"י: "...אומר אני שנעקר הר המוריה ובא לכאן וזו היא קפיצת הארץ האמורה בשחיתת חולין (חולין צא) שבא בית המקדש לקראתו עד בית אל. וזהו: "ויפגע במקום" (בראשית כח יא). שואל רש"י: "ואם תאמר וכשעבר יעקב על בית המקדש מדוע לא עכבו שם?"

ועונה רש"י: "איהו לא יהיב לביה (הוא לא נתן לבו) להתפלל במקום שהתפללו אבותיו ומן השמים יעכבוהו?... אם אתה לא מתאמץ לעשות מצוות, מהשמים לא יעכבו אותך לעשות! 'כי מטא (כאשר הגיע) יעקב לחרן, אמר: אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו? יהב דעתיה למהדר (חשב בדעתו לחזור) וחזר עד בית אל וקפצה לו הארץ'. (רש"י בראשית כח יז)

מדוע חשב יעקב בדעתו לחזור ורק אחר כך החליט לחזור על עקבותיו ושב

פרשת 'ויצא'

"ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש"

"לחם לאכל" הכונה לאשה "ובגד ללבוש" הכונה לילדים טובים

אשתו כיצד העז להופיע לפניו הראשונה ביניהם עם חולצה שאינה מכובסת ומגוהצת?...

משפחה הגיעה אל ה'חזון איש' להתלונן על שכניהם שלא היו מיודדים אתם, בלשון המעטה וכשהחלו עסקי השידוכים במשפחה והשדכנים והמקורבים היו מבררים אצל השכנים על אותה משפחה, ניתן לתאר מה היתה תשובתם... שאלה המשפחה את ה'חזון איש': "האם לעבור דירה?" ענה להם ה'חזון איש': "כל שדוך שהם 'מקלקלים' - הרי זה אות וסימן כי אין זה הזיווג מן השמים. דעו לכם; שכאשר יגיע השדוך האמיתי, לא ישאלו את אותם השכנים... וכך היה!"

הביאה אלף עבדים ואלף שפחות וזיווגן זה לזה. אמרה להם: "פלוני ישא פלונית ופלונית תנשא לפלוני". כיון שנכנסו עמהן כלילה נפלה קטטה ביניהן ועמדו

הרה"ג שלמה לוינשטיין
מיוחד ל'גנזי המלך'

"ויצא יעקב... וילך חרנה" (בראשית כח')

חז"ל מספרים: כי אליפז, בנו של עשו, ברצונו לקיים מצות כבוד אב בקש להרוג את יעקב אבינו בדרך לחרן. אמר אליפז ליעקב: 'אבא צינן יעקב אבינו את 'להט המצוה' של אליפז באומרו כי קיימת ירושה מזמן סבא אברהם של גלות ארבע מאות שנה במצרים. 'תחליט', אמר יעקב אבינו לאליפז: 'עליך להחליט, או אני, או אתה, נכללים בגזירה ההיא... אם אפגע - הגזירה תפול עליך'.

לבסוף שכנע יעקב את אליפז לטול את כספו ומאחר ו'עני חשוב כמת' הרי שקיים את מצות כבוד האב...

זאת הסבה שיעקב הגיע לחרן בחוסר כל. נשא יעקב את עיניו בתפילה: "שיר למעלות אשא עיני אל הקרים מאין יבא עזרי" (תהילים קכא א) "אל הקרים" - מבאר המדרש: 'אל ההורים למלפני ולמעבדני' (מ"ר בראשית סח ב). יעקב נזכר כי כשסבא אברהם שלח את אליעזר, הוא נשא עמו עשרה גמלים טעונים זהב ואני מגיע לכאן ללא רכוש כלל ואיך אמצא שדוך?!

אבל באמת אסור לי לאבד את בטחוני ותקותי מבוראי, כי; "עזרי מעם ד' עשה שמים וָאָרֶץ" (תהילים פס ב). בהמשך המדרש: מובא הספור הידוע על אותה מטרוניתא (במדבר רבה ג) 'שאלה מטרוונה אחת לרבי יוסי בן חלפתא אמרה לו: "הכל מודים שבששת ימים ברא אלקים את העולם, מששה ולכאן, מהו עושה?... כך אמר לה: "מזווג בעולמו זווגים ואומר: פלוני ישא פלונית ופלונית תנשא לפלוני ומושיבן בבתיהן". אמרה לו: "יכולה אני לזווג אלף ביום אחד". שתק רבי יוסי והלך לו. מה עשתה,

והכו אלו את אלו. לבקר הלכו אצלה, דין רישיה (זה ראשו) פצוע ודין ידיה (זה ידו) פצוע. שלחה בשביל רבי יוסי וספרה לו המעשה, אמר לה: "אם הדבר הזה קל הוא בעיניך, קשה לפני המקום כקריעת ים סוף..." (מ"ר בראשית סח ד).

אומר ה'כרם חמד': יעקב אבינו הגיע לחרן ללא רכוש, אמר: כיצד אעשה שדוך? אבל אז נזכר כי מי ש'מזווג זיווגים' הוא ד' בלבד ומה נפקא מינה, אם יש לי כסף, או לא?

סיפר לי תלמיד חכם: כי כשהיה תלמיד בישיבה, לא היה מחליף את כותנתו אלא פעם בשבוע, כי אמו היתה חלשה ולא רצה להטריחה... כשהיה בעסקי השידוכין לא ראה ברכה בעמלו והלך אל הצדיק, רבי מרדכי שרעבי, להיוועץ בו ולהתברך ממנו. אמר לו: דע לך כי בהגיע הזיווג שלך, גם אם תהא חגור בשק - הוא יתקיים ויצא לפועל! בעקבות זאת החליט כי בהצעת השדוך הבאה לא יחליף את חולצתו לחולצה נקיה ומגוהצת... ואכן לפגישה הבאה הופיע עם חולצתו הבלויה ובפגישה זו הכיר את אשתו לעתיד... ואכן, זמן מה לאחר החתונה שאלה

"ויאמר מה נזרא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים" (בראשית כח יז)

אומר רש"י: "...אומר אני שנעקר הר המוריה ובא לכאן וזו היא קפיצת הארץ האמורה בשחיתת חולין (חולין צא) שבא בית המקדש לקראתו עד בית אל. וזהו: "ויפגע במקום" (בראשית כח יא). שואל רש"י: "ואם תאמר וכשעבר יעקב על בית המקדש מדוע לא עכבו שם?"

ועונה רש"י: "איהו לא יהיב לביה (הוא לא נתן לבו) להתפלל במקום שהתפללו אבותיו ומן השמים יעכבוהו?... אם אתה לא מתאמץ לעשות מצוות, מהשמים לא יעכבו אותך לעשות! 'כי מטא (כאשר הגיע) יעקב לחרן, אמר: אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו? יהב דעתיה למהדר (חשב בדעתו לחזור) וחזר עד בית אל וקפצה לו הארץ'. (רש"י בראשית כח יז)

מדוע חשב יעקב בדעתו לחזור ורק אחר כך החליט לחזור על עקבותיו ושב

"וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיְלַךְ חֲרָנָה"

1 >>> המשך מעמ' 1

מאבותיו עד שנאמר עליו: 'קפדנותן של אבות ולא ענוותנותן של בנים' (פסיקתא דרב כהנא יד א).

אולם, נסיון של עוני וגלות לבית לבן, שקפצו עליו פתאם ולא עלה בידו להכין עצמו להתחנך בזה, הרגיש רגע אחת מבוכה; "אֲשָׂא עֵינַי אֶל הַהָרִים מֵאֵין יָבֵא עֲזָרִי", אבל תיכף ומיד התעורר והשיב לעצמו תשובה נצחת; "עֲזָרִי מֵעַם ה'" ובטח בכל לבו שיעזור לו לעמוד גם בנסיון של עוני וצער ולהתעלות מעלה מעלה ויתקיים אצלו הנסיון; "נִסֵּה לְהַתְּנוֹסֵס". (תהילים סו)

לא להתפעל

ומאד ראוי להשתומם, דלאחר שנגלה לו בחלום שהארץ שהוא שוכב עליה תנתן לו ויפרוץ "יָמָה וְנִקְדְּמָה" (בראשית כח יד), בכל זאת בהקיצו משנתו לא התעמק בהבטחה של נבואה זו, כדרך בני אדם, שאם חולמים חלום טוב, אף שדברי חלומות "אֵין מַעֲלִין וְאֵין מוֹרִידִין", בכל זאת נדבק מחשבתו להרהר בהם ומרגיש בזה נעימות. וכאן מנבואה שלמה הסיח דעתו ותיכף בהקיצו התחיל להצטער על זה שלא הרגיש שהוא מקום קדוש ונורא! אף שהיה מקום לחשוב אחרת, כמה אני חשוב בעיני המקום שהזמינני בביאת השמש, כדי ללון שם, אבל זוהי ענוותנותן של האבות שלא עלה על דעתם שום הרהור של מעלת עצמם רק יראה והכנעה מהבורא יתברך.

להביט אל ההורים

אל מי נושא יעקב אבינו את עיניו בשעת הנסיון? אומר המדרש: "אֲשָׂא עֵינַי אֶל הַהָרִים" - אל ההורים, למלפני ולמעבדני (ללמוד ולעשות) "מֵאֵין יָבֵא עֲזָרִי"... (בר"ר ויצא), כשהתבונן יעקב אע"ה במצבו נוכח אבותיו שלא נתנסו בכגון אלה, שהרי אליעזר כשהלך לקחת אשה ליצחק הלך עם 'עשרה גמלים מלאים כל טוב ואני לא נזם אחד ולא צמיד אחד', הוא ראה את עצמו ראשון בצעד חדש זה ועל כן החל להתבונן אם יוכל לעמוד בדרכו ושאל: "מֵאֵין יָבֵא עֲזָרִי"? אבל משחרר לפנימיות הדברים

מצא, כי לאור מעשה אבותיו יוכל גם הוא לעמוד בכך, שכן רק בחזוניתו, נראים הדברים משונים ממעשה אבותיו, אבל בפנימיות, יש צד שזה ביניהם.

עיקר עבודתם היה כחונך פנימיותם לאמונת הלב בדרכי השגחה. ואת זאת יכול גם הוא להשלים במצבו כי; "עֲזָרִי מֵעַם ה'"! אלא, שיש כאן שנוי באופן החנוך ואדרבה השנוי הזה אף הוא לטובה;

מספרים על חכם אחד שאמר אני דומה לרבי! שהרי גם הוא, היה שונה מרבו. כיוצא בזה, יודעים אנו שנשתנו דרכי הרפואה, מפני שנשתנו הטבעים, אך אליבא דאמת, לא נשתנתה דרך הרפואה, אלא, מצב הרפואה נשתנה. לפי הטבע העכשווי, מחייבת דרך הרפואה לחולל שנוי במצב הרפואה. הוא הדין לעניננו; חייב אדם ללכת בעקבות הוריו ומדריכיו ולבדוק אם הוא הולך בדרכם. צריך להציג לעצמו את השאלה, מה היו הוריו ומדריכיו עושים במצב זה? ואם היו נוהגים כן, צריך הוא לנקוט בדרך הזאת. כי המצב החצוני אינו מעכב! הוא רק צריך לדאוג שהנקודה הפנימית המשפיעה על הצורה החצונית תתאים לדרכי אבותיו. וכיוצא בזה; בהשתנות העתים, ממצב של עושר לעוני ולהיפך.

להתאים את הבגד

למה הדבר דומה? לאדם שראה את חברו לבוש בגד תפור ומותאם יפה למדתו, הדבר מצא חן בעיניו ואף הוא בקש להתקין לו בגד דומה לזה, הלך ושאל את חברו: "מה מדות הבגד"? אך טעות בידו! כי הבגד הזה מתאים למדת חברו ואילו הוא צריך להתאים למדת גופו שלו.

הוא הדין בדרכי החנוך: מה שמתאים לזה, אינו מתאים לזה. אם ירצה האדם להתאים פנימיותו לדרך גבוהה, צריך לשנות את אופן החנוך. אבל בדרך כלל: צריך האדם להשתדל להתאים את הענין אליו. אליעזר יצא מבית אברהם; "וְכָל טוֹב אֲדַנְיוּ בְּיָדוֹ" ובכל זאת כשהגיע לחרן עמד כעני שאין לו כלום וצריך היה לבקש על נפשו ברצותו לגמוע מעט מים. מצב כזה מחנך את האדם לבטחון ומלמדו, שמה שיש לו, אינו שלו! אלא,

'הכל בידי שמים' ואילו יעקב אבינו ע"ה הגיע לחרן בידים ריקניות וחינוכו היה לעמוד איתן במדת הבטחון להראות שהוא הנותן לכולם; "וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיִּגַּל אֶת הָאָבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וַיִּשֶׁק אֶת צֵאֵן לְבָנוֹ" (בראשית כט) והאומץ הזה העניק לו כח להוכיח אותם גם בהיותו גר אצלם, מצבו אמנם היה שונה בהחלט ממצבו של אליעזר, אולם בנקודה הפנימית היו דומים בהחלט, זה עמד על עין המים וזה עמד על עין המים ושניהם השיגו מבוקשם באופן שונה.

מכאן מתבררים לנו שני יסודות בעבודת השלמות;

האחד; ענין הפנימיות שאדם צריך להתאים עצמו שיהיה בכוון למקור אחד, כמו שכתוב: "הַיֵּצֵר יַחַד לְכֶם הַמְּבִיֵן אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם" (תהילים לג טו) שלבם ישאף יחד אליו, כי המטרה אחת היא להשלים את רצון ה'.

והיסוד השני; ענין החנוך שכל אדם צריך לחדור לתוך מעמקי מידותיו, למצא מקום לפרוץ את גדרם החצוני ולצאת מתוך מאסר טבעו, כדי להגיע אל הנקודה הפנימית האמיתית שבקרבו.

התורה תובעת מהאדם להתחנך בשלמות ולבל יאבד אף כחוש השערה. כמו שמצינו אצל יעקב אע"ה, אשר התורה האריכה בשבחו וגדולתו, כמו שאמרו חז"ל: 'שקראו הקב"ה ליעקב א-ל' דכתיב: "וַיִּצָּב שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לוֹ קָל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל" (בראשית לג) (מגילה יח). ואעפ"כ כשהתבטא בצדקות ואמר: "וְעֵנְתָהּ בִּי צְדָקָתִי בְּיוֹם מִחְרָ" (בראשית ל) תבעה ממנו התורה; "אֶל תִּתְהַלַּל בְּיוֹם מִחְרָ" (משלי כז א) ואף כי גם בענין הזה היה מושלם! מכל מקום, כשהיה מקום לפקפוק לא העלימה התורה וגילתה זאת, בכל גודל התביעה והיקפה. כיוצא בזה מצינו אצל לאה, שאמרו חז"ל: "נִתְצָא דִּינָה בַּת לָאָה" (בראשית לד) כלומר: 'יצאנית בת יצאנית'. (רבינו בחיי בראשית לד א), ביציאתה היה משום יוקרתו של יעקב אע"ה וכדברי חכמים שבשביל זה זכתה לשבטים ולקבורה. אך כיון שהיה חסרון מה, באכות, רשמו מעתיקי השמועה מה שנאמר בקבלה, על הפסוק: "נִתְצָא דִּינָה". צא ולמד; עד כמה צריך אדם לדקדק בעצמו שלא להחסיר אף פרט, כי הכל תלוי בחנוך העצמי באכותו. ■

דפוזם הכהנים

03-6162236

אוצרות חיים
חנוכה עם 'אוצרות חיים'
 מיום חמישי עד מוצ"ש
 2 לילות 3 ימים
 פרשת וישב כג'-כה' בכסלו 14-16/12/06
 במלון ג'רוזלם-גולד בירושלים

בהשתתפות
- הרב ישראל נח ברגר שליט"א
- הפיטן דוד שלמה שירו הי"ו
לנשים - הרבנית שושנה מלול

- פעילות לילדים
 - עונג שבת
 סביב שולחנות ארוכים
 - גריכת שויה
 - סאונה וז'קוזי
 - אדר כושר

לפרטים 'אוצרות חיים'
טל' 03-6880091
פלאפון 050-3131740/1

*אפשרות לשישי-שבת
 וכן מיום ראשון עד יום רביעי 3 לילות

*זילא כשר
 משגיח מציד
 בשרים בהכשר
 'בקי"ף בית יוסף'*

יעמדו על הברכה

הצלחה ברוחניות ובגשמיות לכל משפחת שמש	זרע של קימא לרחמים בן חנה זלימור בת סלבניה
ברכה לכל משפחתו של קלאודיו בן רוסאנה	חזרה בתשובה לדניאל בן אסתר
ברכה והצלחה למשפחת בנישו	חזרה בתשובה לאנג'ילו בן שמואל ואשתו
לעלוי נשמת יחזקאל בן סלימה	בריאות והצלחה ופרנסה לורדה בת עזיזה לאמנון, עודד, יאיר, עידית בני ורדה ופטר בן רות
רפואה שלמה למסעודה בת ליהו	

חדשות מזוית אחרת

ב'שופר ביוזטל' 054-4007779

052-9997779 057-3777779 050-8007779

Finotec Financial Growth Inc. www.FINOTEC.com

שותף עסקי יקר,
 3 טריליון דולר מתגלגלים מדי יום בשוק המט"ח, השוק הגדול בעולם.
 חברות המחקר המובילות צופות גידול של פי 20 במהלך השנתיים הקרובות!
ואיפה אתה בתמונה?

כשותף עסקי של פינוטק תוכל להינות מתוכנית השותפים המהפכנית Profit Share.
 פינוטק חברת המסחר המט"ח היחידה בישראל, בה תרוויח גם כשלקוחותיך מרוויחים.

הרשות לניירות ערך האמריקאית
 מבטיחה ומקיימת!
חייג 2021 *

לחיות באמת' עם הרב **אמנון יצחק** שליט"א

ביום רביעי ח' בכסלו 29/11/06
 השערים יפתחו ב-19:30 תחילת התוכנית ב-20:00

אשקלון

© כל הזכויות שמורות לארגון "שופר"

אולם ארמונות לב ההסתדרות 40 קניון לב אשקלון

הערב בחסות עמותת 'אמרי בנימין' לע"נ רבי בנימין חזקוני זצ"ל אור לנוער' בנשיאות הרב גרוסמן שליט"א

ההרצאות מאובטחות

הקו למהדרין!

**'שופר ניוז טל'
הקו החלק
הראשון בישראל**

**הופך כל מכשיר טלפון נייד
לאמצעי החדשני בעולם לקיום
"בלכתך בדרך, בשכנך ובקומך"**

הרבה חרושים יצאו מבתי המדרש בישראל, אבל איש עדין לא הצליח לפתח מכשיר זעיר שהוא בית מדרש ענק ללמוד תורה ולהתחזקת באמונה. מעתה 'שופר ניוז' הופך את מכשיר הטלפון הסלולרי הצמוד לכל אחד מאתנו, בלכתו בדרך, בשכבו ובקומו, מאמצעי של שיחה סתם, ל"שיחו בכל נפלאותיו".

במקום שיחות בטלות, ניתן להתחבר באמצעותו, בחיגו אחד, לרב אמנון יצחק, להאזין לקלטותיו, להנות בכל יום מאמרות חדשות, לקבל תשובה ישירה לכל שאלה באמונה על פי נושאים נבחרים, להתפעל מספורים אישיים של אנשים שחוו חוויה נסית מיוחדת ושובו אל בוראם, לזכות בברכה אישית, לחייך מאפיזודות מעניינות שעלו במהלך ההרצאות ואפילו ללמוד בחבורה עם הרב בחדר למוד קבוע הפתוח לצבור ב'שופר ניוזטל'.

ואיך תתעדכנו בחדשות היומיות ובנעשה סביבכם? ב'שופר ניוזטל' מוגשות לכם החדשות באופן שיביא אתכם לדעת לא רק את הנצורות אלא גם להבין על ידי מי הן נוצרות ומי 'עושה חדשות!'. 'שופר ניוז טל' - לנצול כל זמן בטל. ■

צלצלו ל-

'שופר ניוזטל'

054-4007779

052-9997779 057-3777779 050-8007779

9. סיפורי הצלחה בע"ה

10. פספוסים

11. הרשמת מנויים

12. חנות 'שופר ניוזטל'

5. ברכות

6. חדר למוד עם הרב

7. חדשות ומבזקים

8. שמיעת קלטות

1. אמרות יומיות

2. מועדי הרצאות

3. הרצאות בשידור חי וחוזר

4. שעורים שבועיים

מהיום: הרב אמנון יצחק איתך בכל מקום ובכל זמן